

RINDAL SPAREBANK

**Informasjon i samsvar med kravene i
kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)**

Oppdatert per 31. desember 2013

Innhold

1	<i>Innledning og formål med dokumentet</i>	3
2	<i>Konsolidering</i>	3
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	3
3	<i>Ansvarlig kapital og kapitalkrav</i>	3
3.1	Ansvarlig kapital	3
3.2	Kapitalkrav	4
4	<i>Kredittrisiko og motpartsrisiko</i>	4
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall.....	4
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger.....	6
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper, motparter og geografiske områder.....	6
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid.....	7
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	7
4.6	Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier.....	8
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål.....	8
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	8
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	9
5	<i>Egenkapitalposisjoner</i>	9
6	<i>Renterisiko</i>	10
7	<i>Styring og kontroll av risiko</i>	11
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	11
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoer.....	12
7.3	Bankens godtgjørelsesordning.....	16

1 Innledning og formål med dokumentet

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3), samt gi samarbeidsparter og investorer relevant og oppdatert informasjon om Rindal Sparebank..

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2013 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

Det vises til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Rindal Sparebank har ingen datterselskaper, tilknyttede selskaper eller felleskontrollert virksomhet som skal konsolideres sammen med morbanken, jfr. forskriftens § 45-2

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

3.1 Ansvarlig kapital

Rindal Sparebanks ansvarlige kapital består av bankens fond på kr. 162.946 mill. og et gavefond på kr. 7.478 mill. Banken har ingen fondsobligasjoner, eller annen ansvarlig lånekapital.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (beløp i tusen NOK)

Type kapital	Beløp
Kjernekapital:	
Sparebankens fond	162.946
Gavefond	7.478
Fradrag i kjernekapital:	
Utsatt skattefordel	-
Overfinansiering av pensjonsforpliktelse	1.825
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	4.606
Sum kjernekapital	163.993
Sum ansvarlig kapital	163.993
Kapitaldekning	24,22 %

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Minimumskrav
Stater og sentralbanker	-
Lokale og regionale myndigheter	-
Offentlig eide foretak	400
Multilaterale utviklingsbanker	-
Internasjonale organisasjoner	-
Institusjoner	2.397
Foretak	8.004
Massemarkedsengasjementer	-
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	34.893
Forfalte engasjementer	-
Høyrisiko-engasjementer	-
Obligasjoner med fortrinnsrett	481
Andeler i verdipapirfond	-
Øvrige engasjementer	4.316
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	50.491
Kapitalkrav for motpartsrisiko	
Kapitalkrav for operasjonell risiko	4.441
Fradrag i kapitalkravet	(768)
Sum	54.164

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon mislighold:

Et engasjement anses misligholdt når kunden ikke har betalt termin innen 90 dager etter forfall, eller når overtrekk på rammekreditt ikke er innekket innen 90 dager etter at kreditten ble overtrukket..

Definisjon verdifall.

Utlån og garantier vurderes etter ”Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004”. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier.

Banken har utarbeidet følgende kriterier som skal legges til grunn når en skal vurdere grunnlag av nedskrivning for verdifall i utlånsporteføljen:

- Det **er** et **objektivt bevis** for verdifall for et **næringslivsengasjement** når:
 - Slik negativ inntjeningsutvikling i en periode at innskutt egenkapital brukes til inndekning av tap.
 - Underskudd i 2 påfølgende år som enten belastes innskutt egenkapital, eller reduserer opptjent egenkapital med mer enn 75 %.
 - Hendelser knyttet til engasjementet som ”akutt” øker underdekning i sikkerheter vesentlig.
 - Mislighold av lån og rammekreditter uten løpende kommunikasjon med kunden og en omforent plan for å komme à jour.
 - Det tas utlegg i, eller foretas utpanting i, eiendeler som tilhører kunden.

- Det må **vurderes** om det finnes **objektive bevis** for verdifall for **et næringslivsengasjement**
 - Ved vesentlige endringer i kundens organisasjon
 - Tap av nøkkelpersonell
 - Endring i løpende leveringskontrakter og andre markedsbestemte forhold.

- Det **er** et **objektivt bevis** for verdifall for et **privatengasjement** når:
 - Det er mislighold ut over 90 dager uten at det finnes en formell avtale om at tiltak skal gjennomføres for å bringe engasjementet à jour.
 - Kunden dør eller utsettes for hendelser som umiddelbart gir et så stort inntektsbortfall at det er åpenbart at gjelden ikke kan betjenes fullt ut.
 - Det er åpenbart at realisasjonsverdien av stilte sikkerheter er så lav at kunden ikke har betjeningsevne for et ev. restlån etter tvangsrealisasjon.

- Det må **vurderes** om det er et **objektivt bevis** for verdifall for et **privatengasjement** når:
 - Kunden blir syk, arbeidsledig, eller på andre måter kommer ut for hendelser som over tid kan endre kundens betjeningsevne vesentlig.

- Det **er** et **objektivt bevis** for verdifall for en **gruppe av utlån** når:
 - Det skjer dramatiske markedsendringer i en bransje der banken har grupper av utlån.
 - Det skjer vesentlige endringer i rammebetingelsene som utvilsomt får praktiske konsekvenser for en gruppe av lånekunder.
 - En gruppe av låntakere åpenbart ikke er i stand til å følge opp nødvendig fornyelser og investeringer.
 - En gruppe av låntakere utsettes for hendelser som gir varig og vesentlig reduksjon av betjeningsevnen (eks. hjørnesteinsbedrift med mange middelaldrende arbeidstakere går konkurs).

- Det må **vurderes** om det foreligger et **objektivt bevis** for verdifall for en **gruppe utlån** når:
 - Banken er eksponert i bransjer som over tid viser klare utviklingstrender som kan føre til redusert betjeningsevne.
 - Grupper av låntakere er avhengig av lokalt marked.

- Grupper av låntakere får endret sine rammebetingelser over tid, inkl. krav til kompetanse.
- Grupper av låntakere gjennom kollektiv opptreden reduserer bankens inntjeningsmulighet.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Identifiseringen av tapsutsatte engasjement gjøres hovedsakelig med utgangspunkt i kriterier gjengitt i pkt. 4.1. og i henhold til bestemmelsene i ”Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004”.

Nedskrivning på grupper av utlån foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i den aktuelle utlånsgruppen. Banken har forsøkt å dele inn bankens utlån i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper med hensyn til debitorenes evne til å betale ved forfall. Etter siste gangs gjennomgang er det foretatt nedskrivning på følgende 4 grupper av engasjement:

- Personkunder
- Primærnæring
- Industri
- Bygg, anlegg, kraft, vann

For gruppevise nedskrivninger beregnes nedskrivningsgrunnlaget som en relativ andel (15%) av totalengasjementet som er risikoklassifisert i de to høyeste risikoklassene, korrigert for engasjementer som allerede er individuelt nedskrevet.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personkunder	936.450	61.752	772	998.974
Primærnæringer	64.707	6.806	-	71.513
Industri og bergverk	27.079	9.376	591	37.046
Bygg og anlegg	45.301	10.603	3.534	59.438
Eiendomsdrift	27.096	-	-	27.096
Øvrige næringer	53.399	6.306	1.434	61.139
Eika BoligKreditt	-	-	5.060	5.060
Øvrige finansinstitusjoner	145.071	-	-	145.071
Sum sektor-/næringsfordeling	1.299.103	94.843	11.391	1.405.337
Møre og Romsdal	513.271	43.310	6.017	562.598
Sør-Trøndelag	346.337	27.171	-	373.508
Resten av landet	439.495	24.362	5.374	469.231
Sum geografisk fordeling	1.299.103	94.843	11.391	1.405.337
Gjennomsnitt¹	1.265.460	89.888	11.672	1.367.020

¹ Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	161.241	19.949	53.783	291.007	773.123		1.299.103
Ubenyttede rammer			65.598		29.245		94.843
Garantier				11.391			11.391
Sum	161.241	19.949	119.381	302.398	802.368	-	1.405.337

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Tapsutsatte engasjementer	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Personkunder	-	172	170	(118)	-	-
Primærnæringer	-	10.104	1.000	(550)	-	-
Industri og bergverk	-	10.763	4.000	-	-	-
Bygg og anlegg	-	12.511	500	-	-	-
Eiendomsdrift	-	-	-	-	-	-
Øvrige næringer	-	-	-	-	-	-
Terra BoligKreditt	-	-	-	-	-	-
Øvrige finansinstitusjoner	-	-	-	-	-	-
Sum	-	33.550	5.670	(668)	-	-
Møre og Romsdal	-	33.550	5.670	(668)	-	-
Sør Trøndelag	-	-	-	-	-	-
Resten av landet	-	-	-	-	-	-

1 Kun individuelle nedskrivninger

2 Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Inngående balanse	6.338	-	6.338
+Økte nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	1.000	-	1.000
+Nye nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	-	-	-
-Konstatert tap på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	1.000	-	1.000
-Tilbakeføring på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	668	-	668
Utgående balanse	5.670	-	5.670

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

Inngående balanse	5.000
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-
Utgående balanse	5.000

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger/avsetninger	(668)	-	(668)
Periodens endring i gruppenedskrivninger	-	-	-
Periodens konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuell nedskrivning for	1.185	-	1.185
Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	-	-	-
Periodens inngang på tidligere års konstaterte tap	(14)	-	(14)
Periodens tapkostnad	503	-	503

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. Rindal Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	32.864	32.864		ingen	0 %	0 %
Lokale og regionale myndigheter	-	-		ingen	0 %	0 %
Offentlig eide foretak	5.000	5.000		ingen	0 %	0 %
Multilaterale utviklingsbanker	-	-		ingen	0 %	0 %
Internasjonale organisasjoner	-	-		ingen	0 %	0 %
Institusjoner	63.935	63.935	-	ingen	0 %	0 %
Foretak	129.757	124.257	4.606	ingen	0 %	0 %
Massemarkedsengasjementer	-	-		ingen	0 %	0 %
Engasjementer med pantessikkerhet i bolig	1.079.650	1.079.650		ingen	90 %	0 %
Forfalte engasjementer	-	-		ingen	0 %	0 %
Høyrisiko-engasjementer	-	-		ingen	0 %	0 %
Obligasjoner med fortrinnsrett	60.089	60.089		ingen	0 %	0 %
Andeler i verdipapirfond	-	-		ingen	0 %	0 %
Øvrige engasjementer	61.353	61.183		ingen	0 %	0 %
Sum	1.432.648	1.426.978	4.606			

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Rindal Sparebank benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Ved antatt behov for nedskrivning, og i den årlige engasjementsgjennomgangen brukes realisasjonsverdier i henhold til intern verdivurderingsmatrise. Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer og ved endringer i engasjementet. Verdien settes enten ut fra kjent markedsverdi satt ved konkret omsetning, gjennom takst, eller ved bruk av Eiendomsverdi

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, men ikke konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Rindal Sparebank har ingen derivatkontrakter pr. 31.12.2013, og har derav heller ingen engasjementsbeløp hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko.

5 Egenkapitalposisjoner

Rindal Sparebanks beholdning av aksjer, andeler og egenkapitalbevis defineres enten som kortsiktige plasseringer, eller til varig eie. I Pilar 3 omtales beholdningene henholdsvis som værende til gevinstformål og strategisk formål. Regnskapsprinsippene for området er ikke endret i løpet av året.

Kortsiktige plasseringer bokføres i regnskapet til markedskurs, mens verdipapirer anskaffet til varig eie bokføres til anskaffelseskost. Verdipapirer anskaffet til varig eie nedskrives likevel dersom markedsverdi er vesentlig lavere enn bokført verdi, og nedgangen skyldes forhold som ikke er av forbigående art.

Matrisen nedenfor viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år, akkumulert urealisert gevinst/tap og hvor mye av dette som er medregnet i henholdsvis kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner

Beløp i millioner kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert gevinst/ -tap i perioden	Urealisert gevinst/ -tap	Herav medregnet i kjernekapital ¹	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler - gevinstformål						
- børsnoterte aksjer	2.522	2.522	191	(54)	-	-
- andre aksjer og andeler	1.633	1.633	-	-	-	-
Aksjer og andeler - strategisk formål						
- børsnoterte aksjer	-	-	-	-	-	-
- andre aksjer og andeler	15.816	15.816	563	(250)	-	-

1 "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Rindal Sparebank har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapirer
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld
- Derivater

Renterisiko på utlån til kunder oppstår i tilknytning til både flytende og fast forrentede utlån. I henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har banken en varslingsfrist på 6 uker før en eventuell renteøkning på utlån kan iverksettes og banken vil derfor alltid ha en viss renterisiko også på lån med flytende rente.

Fastrentelån har en betydelig høyere durasjon og renterisiko. Banken kan benytte renteswapper for å styre renterisikoen på fastrenteutlån, og vedtatt ramme tilsier at fastrenteutlån på maksimalt NOK 10 mill kan være usikret. Pr. dato har banken ingen fastrentelån gitt til kunder.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består kun av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Hver måned innhentes verddivurderinger og beregning av renterisiko knyttet til disse papirene. Beregningen gjøres av en av våre meglerforbindelser på området.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår også i tilknytning til både flytende og fastforrentede avtaler. Når det gjelder kundeinnskudd er varslingsfristen i finansavtaleloven på 2 mnd ved rentenedgang. Renterisikoen knyttet til fastrenteinnskudd er normalt høyere. Banken har i perioder tilbydd fastrenteinnskudd med rentebindingsperiode på 3 måneder, og i noen få tilfeller opp til 12 måneder. Pr. dato har banken ingen fastrenteinnskudd gitt til kunder.

All rentebærende verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer.

I perioder hvor banken har rentebærende gjeld med fast rente vurderes behovet for renteswapper i hvert enkelt tilfelle.

Styret har vedtatt retningslinjer og rammer for eksponering i obligasjons- og verdipapirmarkedet, og dagens portefølje er innenfor de rammer som styret har satt i følgende policyer:

- Risikopolicy
- Markedspolicy

Renterisiko

Eiendeler	Renterisiko i tusen kroner ¹
Utlån til kunder med flytende rente	-1308,5
Utlån til kunder med rentebinding	0
Rentebærende verdipapirer	-190
Øvrige rentebærende eiendeler	0
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	0
Andre innskudd	1075,6
Verdipapirgjeld	307,5
Øvrig rentebærende gjeld	0
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	0
Sum renterisiko	-115,4

1 Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

7 Styring og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens total kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være fremoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål og i risikopolicyen som styret har vedtatt står det: I Rindal Sparebank aksepteres en lav til moderat risiko totalt for bankens virksomhet.

Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoen, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoen. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har også i dette tilfellet valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoen gjøres ved hjelp av ulike metoder. Banken strestester effekten på kapitaldekningen ved et alvorlig økonomisk tilbakeslag eller nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en reversed stresstest. I en reversed stresstest

bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt. Hensikten med en slik reversed stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under et kritisk nivå. Banken gjennomfører også egne stresstester av markedsrisiko og likviditetsrisiko.

Banken har vedtatt et minimumsnivå for kapital som skal gjenspeile bankens samlede risikotoleranse. Vurderingen er basert på beregnet kapitalbehov, offentlige krav og markedets forventninger. Det er etablert et sett av handlingsregler, hvor det fremgår hvilke tiltak som skal iverksettes ved ulike nivåer av faktisk kapital.

Styret har godkjent utforming og metodevalg for kapitalbehovsvurderingen og stresstester.

Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år.

Rindal Sparebank rapporterte i henhold til ICAAP-forskriften til Kredittilsynet første gang pr. 15.03.08. Forut for rapporten hadde en gjennomført en grundig prosess der styret var aktivt engasjert både i utformingen av de overordnede risikobeskrivelsene, forutsetningene og selve sluttrapporten inkl. de faktiske beregningene. Rindal Sparebank samarbeider aktivt med andre banker for å få kvaliteten og systematikken i rapporteringen så god som mulig. I praksis skjer dette samarbeidet gjennom Eika ViS AS som også har bistått banken direkte i prosessen bl.a. ved å arrangere seminar for styret i sakens anledning.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoe

Generelt.

Rindal Sparebank har som følge av klare strategiske valg i styret hatt god vekst siste år. Denne veksten har i stor grad kommet i privatmarkedet, og typisk innenfor segmentet boliglån med god sikkerhet. I og med at veksten er kommet i det nasjonale markedet, har en i hele perioden lagt spesiell vekt på å ha så gode markedsverdivurderinger som mulig. I tillegg til objektive opplysninger om verdier som kommer til uttrykk gjennom konkrete avtaler om kjøp og salg, har en også brukt eksterne kilder som oppdateres løpende for å kunne kontrollere at prissettingen ikke avviker i for stor grad fra de generelle markedsprisene.

Rindal Sparebank har alltid hatt som overordnet strategi å finansiere næringsvirksomhet kun i egen kommune. Til tross for at utlån til næringsliv og landbruk ikke har økt siste år, vurderes risikoen for tap å ha økt innenfor dette segmentet. Årsaken til dette er svak inntjening og generelt dårligere rammevilkår.

Gode sikkerheter har vært grunnlaget for veksten i boliglånsmassen. Grunnlaget for finansiering av lokal næringsvirksomhet, er et løpende samarbeid med bedriftene, sammen med innhenting og analyse av regnskapstall.

Risikostyring.

Rindal Sparebank benytter en vurderings- og rapporteringsmodell for virksomhetsstyringen som er utviklet i og av samarbeidsselskapet Eika ViS AS. Dette er en modell som brukes av alle aksjonærbankene, og som tar utgangspunkt i CEBS GL 03 ("Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process under Pilar 2"). De 21 prinsippene for styring og kontroll som inngår i modellen, er de samme som Finanstilsynets "modul for vurdering av overordnet styring og kontroll" baserer seg på.

Krisen i finansmarkedene i 2008, og de siste års utvikling i internasjonal økonomi, vil som en helt naturlig konsekvens føre til økt fokus på risikostyring og kontroll. Rindal Sparebank har i all vesentlighet implementert de policyene og styringsdokumentene som inngår i ViS-modellen, og styret vil gjennom nye prosesser løpende ajourføre og justere disse dokumentene som følge av nye forutsetninger for vurderingene. Virksomhetsstyringsmodellen er grunnlagsdokumentet for både bankens ICAAP-vurdering, og den interne kontrollen.

Styret får rapporter om utviklingen både på utlåns- og verdipapiriområdet månedlig.

Risikostyringsfunksjonen inngår i bankens internkontrollsystem. Den enkelte ansvarlige på hvert aktivitetsområde rapporterer til banksjef to ganger pr. år. Styret får seg forelagt en halvårsrapport og en årsrapport, og styret mener at totalrisikoen i Rindal Sparebank er lav til moderat innenfor de risikoområdene som omtales nedenfor. Ekstern revisor avgir en uavhengig bekreftelse av internkontrollen som en del av årsrapporten.

Definisjoner og kommentarer til finansielle risikoer.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er risikoen for at banken påføres tap i forbindelse med kredittgivning på grunn av at kunden ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser overfor banken på grunn av manglende betalingsevne eller betalingsvilje, eller at de sikkerhetene som er stilt for kreditten ikke dekker bankens engasjement fullt ut.

Styret i Rindal Sparebank vurderer kvaliteten på bankens utlånsportefølje til å være god. Kjøp av obligasjoner blir i den sammenheng vurdert som lån til utsteder, og obligasjonsporteføljen vurderes til å ha lav kredittrisiko.

Banken foretar en årlig engasjementsgjennomgang av de 10 største engasjement innenfor næring og landbruk, samt de 10 største nye engasjement for personkunder. I tillegg har vi enkeltengasjement som vi har en spesiell oppfølging av, på grunn av svak økonomi.

Lånerestansene er fortsatt svært lave og pr. 31.12.13 var ingen næringslån i restanse. Banken har hatt svært lite tap på utlån sett over den siste 10-årsperioden. Konstaterte tap utgjør i gjennomsnitt kun 0,02 % av brutto utlån for disse årene.

Misligholdsvolumet har vært svært lavt gjennom året og strukturen i utlånsporteføljen samsvarer med bankens kredittpolicy med 17,4 % lån til næringslivsformål inklusive landbruk (19,9 % samme tid i fjor). Policymålet er maksimalt 25 % utlån til næringsformål. Utlånsveksten var 7 % i 2013.

Banken har hatt svært lite tap på utlån sett over den siste 10-årsperioden. Konstaterte tap utgjør i gjennomsnitt kun 0,02 % av brutto utlån for disse årene. På grunn av styrets vurdering av at det har blitt en noe økende kredittrisikoprofil i bankens utlånsportefølje, må en forvente noe økte tap

de kommende år. Med totale individuelle og gruppevise nedskrivninger på i alt 10,7 mill, tilsvarende 0,94 % av FVK, er det tatt god høyde for eventuelle framtidige tap.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for at banken skal få tap som følge av rente og kursendringer på bankens verdipapirbeholdning, samt kursendringer på valutabeholdning.

Rindal Sparebank deler inn aksjebeholdningen i kortsiktige plasseringer og anleggsaksjer. Markedsrisiko på aksjer og egenkapitalbevis er knyttet til kortsiktige plasseringer, og denne beholdningen har en markedsverdi pr. 31.12.2013 på kr. 4,5 mill. Beholdningen utgjør kun 0,3 % av bankens forvaltningskapital, og vurderes til å ha en moderat risiko.

Bankens beholdning av anleggsaksjer består stort sett av aksjer i strategiske selskaper.

Banken handler ikke med valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder. Valutarisikoen er derfor ubetydelig.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.

Styret og bankens administrative ledelse har fokus på å begrense operasjonell risiko gjennom gode styringssystemer og god kontroll med virksomheten. Kvaliteten på interne prosesser vurderes som svært god med få avvik. Banken har et omfattende internkontrollsystem som brukes i denne oppfølgingen.

Banken og bankens kunder er sårbare ved teknisk svikt i IT-systemene, samtidig som bransjen merker en økende kriminell aktivitet for å få tilgang til våre datasystem.

Banken har tatt i bruk et fellesutviklet virksomhetsstyringsopplegg fra Eika VIS som brukes i det daglige arbeidet og av bankens styre.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Styret i Rindal Sparebank har i sin kredittpolicy fastsatt rammer for konsentrasjonsrisiko blant annet ved å fastsette rammer for antall og totalvolum for såkalt store engasjement som skal rapporteres (over 10 % av netto ansvarlig kapital). Pr. 31.12.2013 har banken 2 slike engasjementer, mens det i policyen er satt en begrensning på 3.

Eiendomspriserisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller porteføljer av eiendomsinvesteringer, eller uventede tap på lån til datterselskaper som er eiendomsselskaper (ofte er eiendomsmassen skilt ut i egne datterselskaper). Eiendomspriserisiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko.

Rindal Sparebank antas å ha en svært lav eiendomspriserisiko, som er relatert til bankens eget forretningsbygg som pr. 31.12.2013 er bokført til kr. 4,4 mill.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering.

Rindal Sparebanks likviditetssituasjon pr. 31.12.2013 anses som god. Styret har tett oppfølging av bankens funding- og finansieringsrisiko gjennom månedlig rapportering av status i forhold til satte nøkkeltallsmål.

Rindal Sparebank har pr. 31.12.2013 en portefølje av obligasjoner og sertifikater på i alt kr. 126,6 mill. 70 mill av dette er deponerbar i Norges Bank, og kan benyttes som sikkerhet for lån, mens overskytende del av beholdningen kan omsettes. Likviditeten i disse papirene vurderes til å være god i dagens marked. Banken har også en trekkrett i oppgjørsbank på 50 mill, mens innskuddsdekningen er på 82,2 % siste årsskifte. I langtidsbudsjettene har en satt et minimumsmål på 75 % i innskuddsdekning.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

Endring i nivået for den forretningsmessige risikoen, vurderes kvartalsvis i styrets kvartalsrapport. Måloppnåelse pr. aktivitetsområde vurderes konkret oftere, gjerne månedlig.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter.

Interne avvik som kan påføre banken omdømmetap, behandles månedlig i koordineringsforumet for aktivitetsområdene. I tillegg oppsummeres alle avvik i halv- og helårsrapporten for internkontrollen.

Strategisk risiko

Strategisk risiko er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Rindal Sparebank har som overordnet strategi å være tilsluttet en allianse. Alliansevalg er derfor vurdert som en del av den totale strategiske risikoen.

Rindal Sparebank har i alle år først og fremst vært en bank med lokal sparebankprofil. I det legger en først og fremst at banken skal være en viktig aktør i utviklingen av rindalssamfunnet gjennom å engasjere seg i tiltak og sikre finansieringsbistand for gode og lønnsomme prosjekter i framtida, både for privatpersoner og bedrifter. Erfaringene tilsier at det ikke er noen grunn til å endre denne hovedstrategien.

Systemrisiko

Rindal Sparebank er en del av Eika-Alliansen, og har en eierandel på 0,65 % i Eika-Gruppen AS. Systemrisiko kan oppstå ved at problemer hos Eika-Gruppen AS, eller andre banker i alliansen smitter over på enkeltbanker. Dette kan gi seg utslag i fallende verdi på verdipapirportefølje, problemer med å få tak i likviditet, og høy pris på funding.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av, og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter.

Rindal Sparebank har i 2013 hatt en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under punkt 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.02.2011 «Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond». Ordningen omfatter hele banken og gir ikke incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko. Den variable godtgjørelsen beregnes på grunnlag av en kombinasjon av salg og bankens årsresultat. Ordningen er begrenset oppad til kr 20.000 pr. ansatt pr. år. Det vises forøvrig til note 9 i årsregnskapet.

Rindal, 04.02.2014